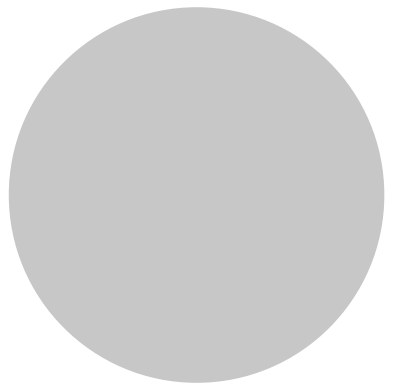

*Zerwana
genealogia*

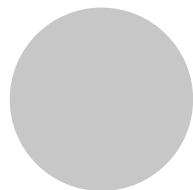

INSTYTUT
FILOZOFII
I SOCJOLOGII
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

MAGDALENA GRABOWSKA

Zerwana genealogia

**Działalność
społeczna
i polityczna
kobiet
po 1945 roku
a współczesny
polski ruch
kobiocy**

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2018

Recenzja:
dr hab. *Agnieszka Kościńska*

Redaktor prowadzący:
Michał Zgutka

Redakcja i korekta:
Joanna Marek-Banach

Projekt okładki:
Maryna Wiśniewska

Ilustracja na okładce:
Eugenia Michalik, aktywna członkini Ligi Kobiet i jedna z trzech młodych kobiet, które po raz pierwszy w historii zasiadły za kierownicą samochodów MPT w Warszawie.
Warszawa, 03.1951 r. Fot. PAP/CAF/Jan Tymiński

Copyright by Wydawnictwo Naukowe Scholar Sp. z o.o.,
Warszawa 2018

Wydanie publikacji zostało dofinansowane przez Instytut Filozofii i Socjologii PAN ze środków dotacji podmiotowej na utrzymanie potencjału badawczego w 2017 roku

ISBN 978-83-7383-931-1

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Wiślana 8 (róg Browarnej), 00-317 Warszawa
tel./faks 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej, w. 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze
Skład i łamanie: WN Scholar (*Jerzy Łazarski*)
Druk i oprawa: Mazowieckie Centrum Poligrafii, MCP

Spis treści

Wstęp. Okruchy wolności: kobiety w partiach politycznych i organizacjach kobiecych po 1945 r.	9
Rozdział 1. W pogoni za Zachodem: feminizm okresu transformacji i zrutyinizowane narracje o ruchu kobiecym	25
Narracja braku, czyli dlaczego nie istnieje feminizm po komunizmie?	27
W pogoni za Zachodem: narracja konwergencyjna	33
Feminizm i antykomunizm	44
Komunizm i bierność kobiet	48
Autentyczność, sprawczość i kontynuacja: ruchy kobiece w Europie Wschodniej.	52
Rozdział 2. „Rewizjonizm” i nowe spojrzenie na sprawczość kobiet w socjalizmie	55
Feminizm, historia i mit założycielski: Solidarność	59
Radzieckie komunistki, bolszewickie feministki?	65
Komunizm i „podróżujące idee”: równość kobiet w powojennej Polsce	75
Prawo do przerywania ciąży: autonomia kobiet i zarządzanie równością	80
Zerwanie czy kontynuacja: głosy kobiet a feminizm na rozdrożach	89
Rozdział 3. Sprawczość, doświadczenie i umiejscowienie: niektóre kategorie metodologii feministycznej w wywiadach z działaczkami kobiecymi przed 1989 r.	93
Metodologia feministyczna	95
<i>Gender</i> jako kategoria analityczna	97

„Proaktywna” czy „reaktywna”: rewizjonizm i badania nad sprawczością kobiet w okresie socjalizmu	103
Transhistoryczna wspólnota kobiet w Europie Wschodniej a „doświadczenie” działaczek socjalistycznych	109
Narracje i „fakty”: obiektywizm i świadectwa historyczne w historii mówionej na temat socjalizmu.	112
Badaczka i „jej” badania: „cenzura”, afekt i polityka w procesie wytwarzania wiedzy	116
 Rozdział 4. „To był mój racjonalny wybór”:	
sprawczość kobiet po 1956 r.	124
Zachęta, parytet, wybór: drogi kariery kobiet w partii i organizacjach kobiecych	128
Od „izby kobiet” po „worki śledzi” – działania Ligi Kobiet w latach 1945–1981	136
„Mając swoją organizację, kobiety czuły się bezpiecznie”: kobiety w polityce	152
Przestrzenie autonomii i zależności w systemie autorytarnym a sprawczość kobiet	162
Sprawczość reaktywna, feminizm i transformacja	166
 Rozdział 5. Archiwa jako źródła wiedzy o przeszłości i teraźniejszości feminizmu: nowa kartografia	
Archiwum: wyzwania metodologiczne.	176
Feminizm, pokolenia i „logika jednego”	180
Granice archiwum – głosy komunistek	186
 Rozdział 6. Ku masowemu ruchowi kobiecemu:	
„aktyw kobiecy” po 1945 r. w archiwach PPR i PZPR	191
Instytucjonalizacja i masowy ruch kobiecy	199
„Czujemy się nieswojo w Lidze”: komunistki i „masy kobiece”	202
W oparach patriarchy: komunistki i ich partia	210
Komunizm, Kościół i inteligencja: edukacja jako przestrzeń walki ideologicznej.	214

„Teren trudny, ale wierny”: lokalne komórki Wydziału Kobiecego i kobiety wiejskie.	221
„Oderwałyśmy się od mas”: odwilż i depolityzacja.	226
Pomiędzy polityką a euteniką: sprawczość działaczek komunistycznych.	232
Rozdział 7. Poza paradygmatem „rozwoju”: polski ruch kobiety, druga fala feminizmu i transformacja transnarodowego ruchu kobiecego po 1945 r.	236
Transnarodowy feminizm przed Dekadą Kobiet?.	241
Powojenny międzynarodowy ruch kobiecy: Światowa Demokratyczna Federacja Kobiet	245
WIDF, kobiety zachodnie i Amerykański Kongres Kobiet.	247
Przeciw „reakcji” i faszystom: rzeczniczki pokoju z Polski.	251
Ekonomiczna równość kobiet	255
Prawa polityczne kobiet	258
WIDF w lokalnej działalności komórek Wydziału Kobiecego	261
Od pokoju do rozwoju: międzynarodowe „długie lata sześćdziesiąte”	267
Opowieść o nie-regionie: ruch kobiecy w Europie Wschodniej a ONZ	278
Zakończenie. Po co nam dziś historie komunistek?	285
Bibliografia	292
Indeks nazwisk	317